03/12/2021

Την μνήμη του Αγίου Νεομάρτυρος Αγγελή τίμησε η Ιερά Μητρόπολη Χίου

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Χίου, Ψαρών και Οινουσσών

Με την Χάριν και την βοήθεια της Τρισηλίου Θεότητος και στο πλαίσιο της τιμής των Νεομαρτύρων κατά το επετειακό των 200 ετών από την έναρξη της Ελληνικής Επαναστάσεως έτος 2021 , η Ιερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρών και Οινουσσών ετίμησε την μνήμην τού Αγίου ενδόξου Νεομάρτυρος Αγγελή του Αργείου του Ιατρού.

Επίκεντρο του εορτασμού ο Ιερός Ναός Αγ. Μάρκου Βροντάδου, όπου φυλάσσεται τεμάχιον υφάσματος εμπεποτισμένον στο αίμα του Αγίου Αγγελή. Το ιερό αυτό σέμνωμα εφυλάσσετο στην οικία του αοιδίμου Πρωτοπρεσβυτέρου Μάρκου Αγ. Βασιλάκη. Η πρωτότοκη θυγατέρα του Πολυξένη Ανδρεάδη τό εδώρισε στόν εγγονό του Μάρκον Αγ. Βασιλάκην, νύν Μητροπολίτην Χίου κ. Μάρκο, ο οποίος το

προσέφερε στόν Ιερό Ναό Αγίου Μάρκου Βροντάδου διά των οδών της ενορίας του οποίου διήλθεν ο Άγιος Αγγελής μετά το προσκύνημά του στόν τάφο του Αγ. Μακαρίου και πρό του μαρτυρικού του θανάτου, τον οποίο μάλιστα επροφήτευσεν ευρισκόμενος στην ενορία Αγ.Μάρκου.
Το απόγευμα της Πέμπτης 2 Δεκεμβρίου 2021 ετελέσθη Αρχιερατικός Μέγας Εσπερινός χοροστατούντος του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρών και Οινουσσών κ. Μάρκου με τη συμμετοχή των Ιερέων Αντωνίου Παλαιού, Ιωάννου Μπογή, Γεωργίου Λούρου, Κωνσταντίνου Βιττάκη, Αλεξάνδρου Μπογή και Θεοφίλου Τσιγκαλάγη, ενώ έψαλλαν οι Ιεροψάλτες Σταύρος Στείρος και Δημήτριος Λιός. Μεταξύ των πιστών ήταν και η Πρόεδρος του Δ.Δ. Βροντάδου κ. Μαριάννα Πελαντή, και η Δρ Ιστορίας κ. Αθηνά Λουτράρη. Ο Σεβασμιώτατος εκήρυξε τον Θείο λόγο βάσει του τροπαρίου «Συμπρεσβευτάς σοι παράλαβε, υπέρ ημών προς Θεόν, τους προ σου αγγελώνυμε, ώδε εναθλήσαντας, συν Μυρόπη Ισίδωρον, συν τη Μαρκέλλη, τον δεσμοφύλακα, συν Θεοφίλω, και τον Νικόλαον, και συν τω Μανουήλ, τον Νικήτα Μάρκον τε, και την σεπτήν, Ματρώναν και στήσατε, λοιμού την έφοδον.»

Ανεφέρθη τόσο στην θέση του Αγ. Αγγελή στην χορεία των εν Χίω διαλαμψάντων Αγίων, όσο και, με δεδομένη την ιδιότητα του ως Ιατρού, στην σχέση Εκκλησίας και Ιατρικής Επιστήμης σύμφωνα με την Αγία Γραφή και την παράδοση της Εκκλησίας, επισημαίνοντας την πεπλανημένη αντίληψη που παρουσιάζεται αυτή την περίοδο ακόμη και από θρησκευτικούς κύκλους.

Την Παρασκευή 3 Δεκεμβρίου ετελέσθη ο Όρθρος και η Αρχιερατική Θεία Λειτουργία ιερουργούντος του Σεβασμιωτάτου Χίου με την συμμετοχή των Ιερέων Αντωνίου Παλαιού, Ιωάννου Μπογή, Ιωάννου Μουσά, Κωνσταντίνου Βιττάκη, Αλεξάνδρου Μπογή, Θεοφίλου Τσιγκαλάγη και του Ιερολογιωτάτου Αρχιδιακόνου Αποστόλου Λάρδα ενώ έψαλλαν οι Ιεροψάλτες Σταύρος Στείρος, Δημήτριος Λιός και Κωνσταντίνος Γανιάρης. Ο Σεβασμιώτατος Χίου στο Θείο Κήρυγμα ανεφέρθη στην επίδραση των Νεομαρτύρων για την διατήρηση της ιδιοπροσωπίας των υποδούλων Ελλήνων και την θεμελίωση του ιερού αγώνος της Εθνεγερσίας του 1821.

Εν συνεχεία στην Βιβλιοθήκη της Ιεράς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρών και Οινουσσών “ΑΓΙΟΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ” έγινε η παρουσίαση του τόμου των Πρακτικών του Επιστημονικού Συνεδρίου της Ιεράς Μητροπόλεως με θέμα τον ΑΓΙΟ ΑΓΓΕΛΗ που έλαβε χώρα το 2013 στην επέτειο των 200 ετών από το μαρτύριό του (1813) με ομιλητές τότε :

Τόν κ. Στέφανον Ήμελλον, Ακαδημαϊκό, Ομότιμο Καθηγητή Λαογραφίας της Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών και θέμα εισηγήσεώς του:

”ΠΑΡΑΤΗΡΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ ΤΟΥ ΕΝ ΧΙΩ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΑΓΓΕΛΗ (3 ΔΕΚ.), τόν Αιδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερο κ. Αδαμάντιον Αυγουστίδην, Αναπληρωτή Καθηγητή της Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, Ψυχίατρο και θέμα εισηγήσεώς του: “ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ ΔΙΑ ΧΡΙΣΤΟΝ ΣΑΛΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ”, τον κ. Ιωάννην Πολέμην, Καθηγητή Βυζαντινής Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών και θέμα εισηγήσεώς του: “ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΣΑΛΟΤΗΤΟΣ ΣΕ ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΑ ΜΑΡΤΥΡΟΛΟΓΙΑ”, τον κ. Ανδρέαν Μιχαηλίδην Διδάκτορα Ιστορίας της Ιατρικής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βουλευτήν Χίου και θέμα εισηγήσεώς του: “Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΒΙΟ ΤΟΥ ΑΓ. ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΑΓΓΕΛΗ ΤΟΥ ΑΡΓΕΙΟΥ. Το δυσδιάκριτο της κατά Χριστόν Σαλότητος από την ψυχοπαθολογική συμπτωματολογία. Η περίπτωση του Αγίου Νεομάρτυρα Αγγελή του Αργείου.”, τον κ. Αντώνιον Παναγιώτου, Καθηγητή Βυζαντινής Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών και θέμα εισηγήσεώς του “Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ ΑΓΓΕΛΗΣ ΩΣ ΦΟΡΕΥΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΥΠΟΔΟΥΛΟΥ ΓΕΝΟΥΣ” , την κ. Μυρσίνην Αναγνώστου, Διδάκτορα Βυζαντινής Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών και θέμα εισηγήσεώς της: “Ο ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ Ο ΧΙΟΣ: Ο ΒΙΟΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΓΓΕΛΗ” και τον κ. Μιχαήλ Στρουμπάκην, Επίκουρο Καθηγητή Ιστορικής Βυζαντινής Μουσικολογίας ΠΑΕΑΚ και θέμα εισηγήσεώς του: “ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ-ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΕΟΜΑΡΤΡΟΣ ΑΓΓΕΛΗ.”.

Στην παρουσίαση των Πρακτικών μετά την Προσευχή ο Χίος Ιεράρχης ανεφέρθη στο Συνέδριο αλλά και στη διακονία της Εκκλησίας να αγκαλιάζει την Παιδεία και την μάθηση. Τον τόμο επαρουσίασαν ο Θεολόγος κ. Βασίλειος Βοξάκης και ο Ιατρός κ. Δημήτριος Αφενδούλης. Παρόντες ήταν μεταξύ άλλων: ο Θεματικός Αντιπεριφερειάρχης Π.Ε. Χίου Παιδείας και Δια Βίου Μαθήσεως κ. Στυλιανός Καμπούρης, ο Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Χίου κ. Παύλος Καλογεράκης, ο Αντιδήμαρχος Ομηρουπόλεως κ. Ισίδωρος Ντομάτας, η Πρόεδρος τού Δ.Δ. Βροντάδου κ. Μαριάννα Πελαντή, ο Προϊστάμενος της Διευθύνσεως Δευτεροβαθμίου Εκπαιδεύσεως Χίου κ. Αιμιλιανός Ευαγγελινός, η Εκπαιδευτικός και πρ. Προϊσταμένη της Διευθύνσεως Δευτεροβαθμίου Εκπαιδεύσεως Χίου κ. Ευτυχία Βλυσίδου, η Δρ. Ιστορίας κ. Αθηνά Λουτράρη και η βιβλιοθηκονόμος της Βιβλιοθήκης της Ιεράς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρών και Οινουσσών ‘’ΑΓΙΟΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ” κ. Αργυρώ Σουρέλα.

Ο κ. Βοξάκης είπεν: «Πριν από 208 έτη, στις 3 Δεκεμβρίου, μία ημέρα όπως η σημερινή, η Χιακή γη δεχόταν ευγνώμονα το μαρτυρικό αίμα του Νεομάρτυρος Αγγελή του Αργείου, ενώ ταυτόχρονα ο Κύριός μας τον κατέτασσε στη χορεία των καλλινίκων Μαρτύρων Του. Ο Άγιος Αγγελής με την ομολογία πίστεως στον Χριστό

αξιώθηκε από Αυτόν του μαρτυρίου και αναδείχθηκε ως ένας ακόμη πνευματικός αθλητής στεφανηφόρος και στάθηκε ισάξια μεταξύ των άλλων Νεομαρτύρων, αλλά και των αρχαίων Μαρτύρων της Εκκλησίας μας. Ένας ακόμη υπέρλαμπρος φωστήρας με τη Χάρη της Αγίας Τριάδος προστέθηκε στο νοητό στερέωμα της Ορθοδοξίας. Ο Άγιος Αγγελής εκούσια έκλεινε την κεφαλή του στην υψωμένη σπάθη του Τούρκου δημίου. Απώλεσε την πρόσκαιρη επίγεια ζωή του, για να κερδίσει την ατελεύτητη χαρά του Παραδείσου. Ο κάθε Μάρτυρας του Χριστού είτε παλαιός είτε νέος με το μαρτύριό του δεν μετέχει μόνο στον θάνατο, αλλά και στην Ανάσταση του Χριστού. Γίνονται Μάρτυρες Χριστού, αλλά και μιμητές Του γι' αυτό και το κάθε μαρτύριο, μηδέ αυτό του Αγίου Αγγελή εξαιρουμένου, είναι Χριστομίμητο.

Ο Απόστολος Παύλος μάς υπενθυμίζει ότι «ημίν εχαρίσθη το υπέρ Χριστού, ου μόνον το εις αυτόν πιστεύειν, αλλά και το υπέρ αυτού πάσχειν». Δηλαδή το Μαρτύριο του αίματος, αλλά και της συνειδήσεως είναι η ύψιστη τιμή που επιφυλάσσει ο Χριστός στους αληθινά και γνησίως πιστεύοντες. Στους Βίους των Νεομαρτύρων γίνεται φανερό ότι πρώτα αυτοί βίωναν το μαρτύριο της συνειδήσεως και έπειτα ακολουθούσε το μαρτύριο του αίματος. Με το Μαρτύριο τους απέπλυναν τα όποια σφάλματα και τις ελλείψεις που είχαν ως άνθρωποι, ακόμη και την εξόμωσή τους, όπως συνέβη στην περίπτωση του Αγίου Αγγελή.

Ο Άγιος Αγγελής ανήκει στην αγιασμένη χορεία των Νεομαρτύρων, εκείνων των χιλιάδων Ορθόδοξων Χριστιανών, που από την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως και σε όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας έχυσαν το αίμα τους και μαρτύρησαν για την πίστη του Χριστού. Οι Νεομάρτυρες αποτέλεσαν μία ατελείωτη παράταξη ηρωικών οπλιτών του Χριστού, οι οποίοι στο δελεαστικό δίλημμα: άρνηση της Χριστιανικής πίστεως ή θάνατος, θαρραλέα και χωρίς τον παραμικρό δισταγμό προτίμησαν τον σωματικό θάνατο για να αποφύγουν τον πνευματικό. Πολλούς από αυτούς το έλεος του Τριαδικού Θεού μάς τους έκανε γνωστούς, για να επικαλούμεθα τις πρεσβείες τους και να ωφελούμεθα πνευματικά μελετώντας τον Βίο τους, αλλά ίσως οι περισσότεροί τους παραμένουν άγνωστοι σε εμάς, αλλά γνωστοί στον Θεό. Αυτοί ονομάσθηκαν από τον Άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη «οι νέοι ούτοι Μάρτυρες». Αξίζει επίσης να επικαλεσθούμε τα αναφερόμενα για τους Νεομάρτυρες τον 17ο αιώνα από τον Πατριάρχη Ιεροσολύμων Νεκτάριο: «ουκ έστι πόλις και τόπος όπη των ορθοδόξων ημών ου προχέονται υπέρ της ευσεβείας τα αίματα. και μειράκια εωράκαμεν προ ολίγων ετών τη τομή της μαχαίρας αφόβως υποκλίναντα τον αυχένα».

Οι Νεομάρτυρες είναι η δόξα και το περιφανές καύχημα της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας. Αποτελούν πολύτιμους πνευματικούς «αδάμαντες», ισάξιους των Μαρτύρων

των διωγμών των τριών πρώτων αιώνων του Χριστιανισμού. Ο Ευγένιος Βούλγαρης γράφει σχετικά: «Διότι πολλούς τοις παλαιοίς εφαμίλλοις αγίους και ο ύστερον ανέδειξε χρόνος». Συγκρίνοντας τα αγιολογικά κείμενα των αρχαίων Μαρτύρων με αυτά των Νεομαρτύρων, εντοπίζονται τόσες πολλές ομοιότητες στα θέματα της ομολογίας της πίστεως, της παρρησίας, των βασανιστηρίων, του μαρτυρίου και άλλες, ώστε να επιβεβαιώνεται το γεγονός ότι οι Νεομάρτυρες υπήρξαν άξιοι μιμητές των παλαιών Μαρτύρων της Εκκλησίας. Όπως πολύ σωστά παρατήρησε και κατέγραψε ένας αλλόδοξος Χριστιανός, ο οποίος ήταν Πρόξενος της Αγγλίας στη Σμύρνη: «Και όταν καταδικάζονταν σε θάνατο (οι Νεομάρτυρες) βάδιζαν προς το μαρτύριο με την ίδια χαρά και υπέφεραν με την ίδια σταθερότητα των πρώτων μαρτύρων της Εκκλησίας, θυσιάζονταν κάθε ημέρα υπερασπίζοντας την αλήθεια του Χριστιανισμού». Ο αείμνηστος Καθηγητής Αντώνιος Παπαδόπουλος πολύ εύστοχα είχε επισημάνει: «Άγιοι, νεομάρτυρες, οσιομάρτυρες, κρυφά σχολειά, στάθηκαν ευλογία όχι μόνο για την εποχή εκείνη, αλλά και για τις κατοπινές γενεές των Ορθοδόξων…».

Δυστυχώς όμως στις ημέρες μας τόσο ο Νεομάρτυς Αγγελής, όπως και πολλοί άλλοι από τους Νεομάρτυρες είναι άγνωστοι εντελώς από ένα μέρος του πληρώματος της Ορθοδόξου Ελλαδικής Εκκλησίας. Αλλά και στην περίπτωση που είναι γνωστό τουλάχιστον το όνομα του Αγίου Αγγελή και η ημερομηνία εορτασμού του, αγνοείται ο Βίος και το Μαρτύριό του από πάρα πολλούς, ακόμη και ευσεβείς Χριστιανούς. Αυτή την άγνοια ήλθε να θεραπεύσει στο μέτρο του δυνατού, η Θεοφιλής πρωτοβουλία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρών και Οινουσσών κ. Μάρκου, ο οποίος κινήθηκε δραστήρια, προκειμένου να οργανώσει το 2013 – οπότε και συμπληρώνονταν 200 έτη από το Μαρτύριο του Αγίου – τον πανηγυρικό εορτασμό της μνήμης του Αγίου με Αρχιερατικό Συλλείτουργο, αλλά και άλλες εκδηλώσεις, οι οποίες θα απέδιδαν την πρέπουσα τιμή και θα πρόβαλαν τον Άγιο Νεομάρτυρα Αγγελή τόσο στα πλαίσια της τοπικής Χιακής Εκκλησίας, αλλά και στους απανταχού της γης Ορθόδοξους Έλληνες. Στα πλαίσια των επετειακών αυτών εκδηλώσεων ο Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας οργάνωσε και Επιστημονική Ημερίδα με θέμα «Ο Άγιος Νεομάρτυς Αγγελής ο Αργείος, ο εν Χίω αθλήσας». Η Ημερίδα πραγματοποιήθηκε με επιτυχία το Σάββατο 28 Σεπτεμβρίου 2013 στην αίθουσα Συνεδρίων του Ομηρείου Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Χίου. Τις εργασίες της Ημερίδος προλόγισε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χίου, Ψαρών και Οινουσσών κ. Μάρκος, ο οποίος και προήδρευσε των τριών Συνεδριών της. Σ’ αυτήν έλαβαν μέρος επτά εκλεκτοί εισηγητές, οι περισσότεροι εκ των οποίων είναι καθηγητές Πανεπιστημιακών Σχολών.

Με τη βοήθεια του Θεού και τις πρεσβείες του Αγίου Αγγελή τον Δεκέμβριο του

2020 επιτεύχθηκε η έκδοση των Πρακτικών της Επιστημονικής αυτής Ημερίδος. Το βιβλίο αυτό έχει ως τίτλο «Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδος, επί τη συμπληρώσει 200 ετών από του μαρτυρίου του Αγίου Νεομάρτυρος Αγγελή του Αργείου του εν Χίω αθλήσαντος». Έτσι παραδόθηκε στο αναγνωστικό κοινό ένα ιδιαιτέρως αξιόλογο, αλλά και σπάνιο, όσον αφορά το περιεχόμενό του, βιβλίο. Αυτό δεν απευθύνεται μόνο προς τους Ιερωμένους και τους ενασχολούμενους με τη Θεολογία και την Ιστορία, αλλά φιλοδοξεί να βοηθήσει τον κάθε φιλοάγιο πιστό πρωταρχικά να γνωρίσει καλύτερα τόσο τον Άγιο Αγγελή, και δευτερευόντως να προσεγγίσει βαθύτερα το λαμπρό αυτό κεφάλαιο της Εκκλησιαστικής μας Ιστορίας, που λέγεται Νεομάρτυρες.

Πρόκειται για έναν συνηθισμένου σχήματος τόμο, με μαλακό εξώφυλλο, προσεκτικά βιβλιοδετημένο. Είναι εκτυπωμένος σε 1.000 αντίτυπα, από τον γνωστό Χιακό εκδοτικό οίκο Άλφα Πι, για λογαριασμό των εκδόσεων «Κατάρτισις» της Ιεράς Μητροπόλεως Χίου. Οι σελίδες του από χάρτο αρίστης ποιότητος, είναι καλοτυπωμένες και τα κείμενα είναι σε πολυτονικό σύστημα. Το εξώφυλλο κοσμείται με παλαιά αγιογραφία του Αγίου Αγγελή, έργο της Σκήτης των Αγίων Πατέρων. Σ’ αυτήν παριστάνεται ο Άγιος να κρατεί με το δεξιό του χέρι μικρό Σταυρό, σύμβολο του μαρτυρίου του, και στο αριστερό χέρι ιατρικό κιβωτίδιο, για να ενθυμίζει το κοσμικό του επάγγελμα. Ένας άγγελος δίπλα στην κεφαλή του, τον στεφανώνει με τον στέφανο της ζωής, που προσφέρει ο Κύριος σ’ αυτούς που παραμένουν σ’ Αυτόν πιστοί άχρι θανάτου. Στο οπισθόφυλλο υπάρχει τμήμα από το προλογικό κείμενο του Σεβασμιώτατου, προκειμένου να ενημερώσει τον αναγνώστη, ακόμη και αυτόν που τυχαία θα πιάσει το παρών βιβλίο στα χέρια του, για το περιεχόμενό του. Τις σελίδες του βιβλίου κοσμούν φωτογραφίες τόσο από το Αρχιερατικό Συλλείτουργο στον Ι. Ναό Αγίου Μάρκου Βροντάδου όσο και από την αίθουσα Συνεδρίων στο Ομήρειο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Χίου, όπου πραγματοποιήθηκε η Επιστημονική Ημερίδα, καθώς και η αφίσα της. Στις πρώτες σελίδες του υπάρχει μια σπάνια φωτογραφία από το εσωτερικό μικρού μεταλλικού Σταυρού, στον οποίο φυλάσσεται τεμάχιο υφάσματος εμποτισμένο με το μαρτυρικό αίμα του Αγίου Αγγελή. Ακολουθεί κείμενο, στο οποίο με καλλιέπεια και μεστό θεολογικό λόγο ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χίου, Ψαρών και Οινουσσών κ. Μάρκος προλογίζει τη νέα αυτή έκδοση. Στο κείμενο αυτό επεξηγείται το νόημα του όρου Νεομάρτυρες και τονίζεται η μεγάλη προσφορά τους προς την Εκκλησία. Ας μου επιτραπεί να διαβάσω από τον Πρόλογο του Σεβασμιωτάτου ένα πολύ μικρό απόσπασμα, που όμως αποδίδει σε όλο της το εύρος την τεράστια συμβολή του νέφους των Νεομαρτύρων προς τους ομοδόξους αδελφούς τους, αλλά και ταυτόχρονα στο Ελληνικό Έθνος: «Η θυσία των Νεομαρτύρων ήταν τόσο συγκλονιστικό γεγονός, ώστε συνετάρασσε όλους τους Χριστιανούς, παράλληλα

δε τους ενίσχυε απέναντι στην καταπιεστική συμπεριφορά των Τούρκων, και όσοι είχαν ευαισθησία σε θέματα πίστεως ενεδυναμούντο και ενεθαρρύνοντο να ομολογήσουν την πίστη τους εις Χριστόν». Μέσα στις 110 σελίδες της εκδόσεως των πρακτικών έχουν κατανεμηθεί οι εισηγήσεις με τη σειρά που είχαν κατά τη διάρκεια των τριών Συνεδριών της Επιστημονικής Ημερίδος.

Στο σημείο αυτό θα προσπαθήσω να σας παρουσιάσω συνοπτικά τα βασικότερα σημεία των εισηγήσεων αυτών, έτσι ώστε αφενός να σας προσφέρω μια μικρή γεύση του περιεχομένου του βιβλίου και αφετέρου να σας κεντρίσω το ενδιαφέρον, για να το διαβάσετε. Διότι, όσο κι αν κοπίασα, για να μην αδικήσω τα αξιόλογα αυτά κείμενα, καμία περιληπτική απόδοσή τους δεν μπορεί να συγκριθεί με την ανάγνωση του αυθεντικού κειμένου.

Το πρώτο κείμενο του τόμου αυτού αποτελεί η εισήγηση του κ. Στεφάνου Ήμελλου, Ακαδημαϊκού και Ομοτίμου καθηγητού της Λαογραφίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο τίτλος της εισηγήσεώς του ήταν «Παρατηρήματα εις τον Βίον και την Ακολουθίαν του εν Χίω Νεομάρτυρος Αγγελή». Η εισήγηση του κ. καθηγητού αποτελείται, όπως εξάλλου αναφέρεται και στον τίτλο, από μία σειρά παρατηρήσεων. Οι παρατηρήσεις αυτές τυγχάνουν ιδιαιτέρας σπουδαιότητος και αφορούν το κείμενο του Βίου και της Ακολουθίας του Αγίου Αγγελή. Η πρώτη επισήμανση αφορά το πρόσωπο του Αγίου Νικηφόρου του Χίου, ο οποίος υπήρξε ο συντάκτης και του Βίου, αλλά και της Ακολουθίας του Αργείου Νεομάρτυρος του εν Χίω αθλήσαντος. Ο Όσιος Νικηφόρος, μαθητής και ομόψυχος του Αγίου Μακαρίου Κορίνθου, αλλά και του Αγίου Αθανασίου του Παρίου, υπήρξε, όπως και αυτοί, Κολλυβάς. Όλες αυτές οι Αγιασμένες μορφές αναδείχθηκαν εκ των πρωτεργατών της Φιλλοκαλικής αναγεννήσεως. Δεύτερη παρατήρησή του είναι ότι το Νέον Χιακόν Λειμωνάριον αποτελεί ουσιαστικά τη μόνη πηγή για τον Βίο του Μάρτυρα. Άλλα αγιολογικά έργα της εποχής εκείνης, όπως ο Συναξαριστής του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, αναφέρουν μόνο τη μνήμη του. Μεταγενέστερα έργα, όπως το Αγιολόγιο του Σωφρονίου Ευστρατιάδου και τα νεώτερα Μηναία, αντλούν από το Νέον Χιακόν Λειμωνάριον και είναι συγκριτικά με αυτό περιληπτικότερα. Άλλα, όπως αυτό του Κων/νου Δουκάκη και του Βίκτωρος Ματθαίου, αντλούν σχεδόν αυτούσιο τον Βίο από το Λειμωνάριο επιφέροντας μόνο μικρές δικές τους παρεμβάσεις. Τρίτη παρατήρηση είναι ότι από την εποχή των πρώτων διωγμών, αλλά ιδίως στις δυσχερείς περιόδους, όπως υπήρξε η Τουρκοκρατία, οι Βίοι των Αγίων και ιδίως των Μαρτύρων αποτελούσαν προσφιλή αναγνώσματα των πιστών και σπουδαία μέσα για την πνευματική διαπαιδαγώγηση των ευσεβών. Η επόμενη παρατήρηση αφορά το στιχηρό που προτάσσεται των Συναξαρίων. Από τον Βίο του Αγίου Αγγελή αυτό το στιχηρό λείπει για άγνωστο λόγο, κάτι όμως που συμβαίνει και σε άλλους Βίους

Νεομαρτύρων. Η Πέμπτη παρατήρηση του κ. Ήμελλου αφορά το αξιόπιστο του Βίου του Νεομάρτυρος, καθώς ο Όσιος Νικηφόρος ως ευσυνείδητος ιστορικός για τη σύνταξή του βασίσθηκε σε αυτόπτες και αυτήκοους μάρτυρες μεταξύ των οποίων υπήρξε και ο ίδιος. Η επόμενη παρατήρηση αφορά την αγιοκατάταξη του Αγίου Αγγελή. Γι' αυτήν δεν θεωρήθηκαν ως κωλύματα ούτε η έλλειψη θαυμάτων, ούτε η αρχική άρνησή του και η εξόμωσή του, αλλά ούτε η έλλειψη σχετικής πράξεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Τα δύο πρώτα οι Πατέρες της Εκκλησίας δεν τα θεωρούν ως απαράβατα κωλύματα για την αναγνώριση αγιότητος. Όσον αφορά το τρίτο συγχωρείται η παράλειψη, λόγω των καταπιεστικών συνθηκών που επικρατούσαν κατά την Τουρκοκρατία. Το έβδομο σχόλιο αφορά το γεγονός ότι ο Βίος του Αγίου Νεομάρτυρα Αγγελή παραμένει αμετάβλητος στο Νέον Χιακόν Λειμωνάριον, όπως εξήλθε από τη γραφίδα του συντάκτη του, Οσίου Νικηφόρου, σε αντίθεση με άλλους Βίους που έχουν δεχθεί αρκετές επεμβάσεις. Η όγδοη επισήμανση αφορά το Άγιο λείψανο του Νεομάρτυρος, την ανεπιτυχή προσπάθεια των Χριστιανών να το αποκτήσουν και τη ρίψη του στη θάλασσα υπό των Οθωμανών. Οι αναφορές του Υμνογράφου Οσίου Νικηφόρου στην Ακολουθία του Αγίου στο γεγονός ότι τάφος του Μάρτυρος έγινε η θάλασσα κάνουν τον καθηγητή κ. Ήμελλο να διατυπώσει την πρόταση ότι ο Άγιος Αγγελής πρέπει να συναριθμηθεί στους τοπικούς Αγίους, που είναι προστάτες των θαλασσινών.

Το δεύτερο κείμενο στην έκδοση των Πρακτικών ανήκει στον πρωτοπρεσβύτερο Αδαμάντιο Αυγουστίδη, αναπληρωτή καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η εισήγησή του είχε ως θέμα: «Κριτήρια διακρίσεως δια Χριστόν σαλότητος και ψυχοπαθολογίας». Ο εισηγητής κατά το αρχαίο ρητό «Αρχή σοφίας ονομάτων επίσκεψις» στην αρχή του κειμένου του προτάσσει την ανάλυση του τι ονομάζουμε ψυχική νόσο και ποιος θεωρείται ψυχικά διαταραγμένος. Κατά δεύτερον αποσαφηνίζει τη διαφορά που έχει ο όρος ψυχική πάθηση στην Ψυχιατρική από αυτόν που έχει στη Θεολογία. Στην πρώτη εξ αυτών σημαίνει τη νόσο, ενώ στη δεύτερη την επικράτηση των παθών. Ο άνθρωπος αποτελεί μία ενιαία ψυχοσωματική ενότητα, όπου η ψυχολογική, ή ψυχιατρική, ή σωματική μας κατάσταση επηρεάζει την πνευματική μας κατάσταση, διότι είμαστε κάτι το ενιαίο. Άλλο όμως είναι τα ψυχιατρικά νοσήματα και άλλο τα ψυχικά νοσήματα.

Κατόπιν ο πατήρ Αδαμάντιος Αυγουστίδης τεκμηριώνει με θεολογικά και ψυχιατρικά επιχειρήματα ότι ο πραγματικός δια Χριστόν σαλός δεν είναι ψυχοπαθολογικό άτομο. Για να είναι κάποιος δια Χριστόν σαλός πρέπει να έχει κλίση από τον Θεό. Προσποιούνται τους «σαλεμένους» για να κρύψουν από ταπείνωση την αγιότητά τους και για να οικοδομήσουν πνευματικά τους πλησίον τους. Οι δια Χριστόν σαλοί είναι άνθρωποι που έχουν ανέλθει υψηλά στα

πνευματικά πράγματα, αλλά αφήνουν τους άλλους να πιστεύουν το αντίθετο γι’ αυτούς. Οι αυθεντικοί δια Χριστόν σαλοί είναι σπάνιοι και εμφανίζονται σε περιόδους έντονης εκκοσμικεύσεως των Χριστιανών. Προσποιούνται τους τρελούς, για να καταπολεμήσουν τα φοβερά και ψυχοφθόρα πάθη του εγωισμού και της κενοδοξίας. Φροντίζουν να μην αποκαλύπτεται η αρετή και η πνευματική τους αξία στους συνανθρώπους τους και έχουν γι’ αυτό μία «εκούσια μωρία». Στο φαινόμενο της σαλότητος υπάρχουν κίνδυνοι παρερμηνείας και καταχρήσεως και σημειώθηκαν στην Ιστορία της Εκκλησίας τέτοια περιστατικά ψευδοσαλών και ανθρώπων με ψυχοπαθολογικά συμπτώματα. Όπως τονίζει ο π. Αδαμάντιος «το κριτήριο για ένα δια Χριστόν σαλό είναι να τα έχει τετρακόσα και να παριστάνει τον τρελό για λόγους τέτοιας ακραίας ταπείνωσης που να βάζει τον εαυτό του κάτω από τον οποιονδήποτε». Κατόπιν επισημαίνεται ότι δεν αποκλείεται ένας άνθρωπος που έχει ένα ψυχιατρικό νόσημα να μπορεί να αγιάσει. Εξαρτάται όμως πώς αυτός θα διαχειριστεί τον «σκόλοπα» αυτόν που επέτρεψε ο Θεός να φέρει. Στην κατακλείδα της εισηγήσεώς του ο ομιλητής τονίζει τη δύναμη της μετάνοιας και το έλεος του Θεού, καθώς δεν θα κριθούμε για την υποτιθέμενη αρετή μας, αλλά για τον τρόπο με τον οποίο παραμείναμε στην πίστη. Έτσι, παρά τα όποια λάθη και αμαρτήματα, που μπορεί να προσέξει κανείς στη ζωή κάποιου μάρτυρα και κρίνοντάς τον σχολαστικά, να αναρωτηθεί πώς αγίασε, η απάντηση είναι γιατί μαρτύρησε.

Η τρίτη εισήγηση, που περιλαμβάνεται, ανήκει στον καθηγητή Βυζαντινής φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ιωάννη Πολέμη. Το θέμα της εισηγήσεως είναι: «Φαινόμενα σαλότητος σε αρχαία και νεότερα Μαρτυρολόγια». Στο κείμενό του ο κ. καθηγητής αρχικά κάνει μία σύντομη αναφορά στο αθεϊστικό κλίμα που επικρατούσε στην Ευρώπη εκείνη την εποχή. Καθώς και στον αντίκτυπο που αυτό είχε στον Ορθόδοξο κόσμο και τις αντιδράσεις που εκδηλώθηκαν σ’ αυτό από διδασκάλους του Γένους. Κατόπιν αναφέρεται εν συντομία στην με θεία συνδρομή νίκη του Αγίου Αγγελή στον διάλογό του με τον άθεο Γάλλο, τον θαυμασμό του κόσμου, και την περίοδο κατά την οποία ο Άγιος προετοιμαζόταν με αυστηρή άσκηση, προκειμένου να αξιωθεί του Μαρτυρίου, το οποίο τόσο ποθούσε. Στη συνέχεια ο κύριος Πολέμης προσπαθεί να ερμηνεύσει γιατί ο Άγιος επέλεξε να φθάσει στο Μαρτύριο αφού πρώτα ασπασθεί το Ισλάμ και στη συνέχεια το αρνηθεί και όχι προκαλώντας τον φανατισμό και την οργή των Μουσουλμάνων με κάποιον άλλο τρόπο. Ο Άγιος Νικηφόρος ο Χίος στον Βίο του Αγίου σχολιάζει ότι ο Άγιος υπέκυψε σε λογισμούς υπερηφανείας. Τα λεγόμενα αυτά του Χίου Οσίου επιχειρεί να τα ερμηνεύσει ο εισηγητής, επικαλούμενος την Κλίμακα του Οσίου Ιωάννου του Σιναΐτου, η οποία αποτελεί «την εγκυκλοπαιδεία … της Ορθοδόξου Εκκλησίας» σε θέματα αρετών

και παθών. Με παράθεση αποσπασμάτων και τη σχετική ανάλυσή τους γίνεται ο ορισμός της έννοιας των παθών της κενοδοξίας και της υπερηφανείας. Παράλληλα προσδιορίζονται τα σοβαρά προβλήματα που αυτά τα πάθη προκαλούν στην πνευματική ζωή του πιστού και επεξηγείται ποια επίδραση αυτά άσκησαν στην απόφαση του Αγίου Αγγελή να αρνηθεί αρχικά τον Χριστό. Ακολούθως ο κ. Πολέμης, πάλι με αναφορές από τον Άγιο Ιωάννη της Κλίμακος, αναλύει την αρετή της ταπεινώσεως, η οποία «είναι η μητέρα της ανόδου στον ουρανό» και αυτή που μας λυτρώνει από τους λογισμούς της υπερηφανείας και της κενοδοξίας, όπως συνέβη και στην περίπτωση του Αγίου Αγγελή.

Η τέταρτη εισήγηση είναι αυτή του κ. Ανδρέα Μιχαηλίδη, δρ. Ιστορίας της Ιατρικής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, με θέμα «Η επιστήμη για τον βίο του Αγίου Αγγελή του Νεομάρτυρος.....». Στην εισήγησή του αυτή τονίζει την ιδιαίτερη αξία του γεγονότος ότι τα βιογραφικά στοιχεία για τον Νεομάρτυρα Αγγελή τα αντλούμε από τον Άγ. Νικηφόρο τον Χίο, αφενός γιατί ο Άγ. Νικηφόρος υπήρξε ακριβής στην καταγραφή των Αγίων και αφετέρου διότι υπήρξε και σύγχρονος του Αγίου Αγγελή. Στη συνέχεια αναφέρεται στον βίο του Νεομάρτυρος. Επισημαίνει ότι ο Άγιος Αγγελής ασκούσε την εμπειρική Ιατρική, κάτι που «προϋπέθετε, κατά τεκμήριο, μία ολοκληρωμένη προσωπικότητα, συγκροτημένη σκέψη και κάποιο πεδίο εμπειρικών γνώσεων προκειμένου να ανταπεξέλθει στα καθήκοντά του». Κατόπιν, αναφερόμενος σε κάποια περιστατικά της ζωής του Νεομάρτυρα Αγγελή, επιχειρεί να απαντήσει στο ερώτημα αν ο Άγιος κατά τη διάρκεια της ζωής του έπασχε από κάποιο ψυχικό νόσημα ή υπήρξε «διά Χριστόν σαλός». Επεξηγεί ότι ο διά Χριστόν σαλός μπορεί να μετέρχεται μεθόδους παράδοξες, προκειμένου να επιτύχει τον συνετισμό των άλλων, ποτέ όμως δεν χρησιμοποιεί βίαιες μεθόδους. Εν τέλει αποφαίνεται ότι κατά την προσωπική του άποψη ο Άγιος Αγγελής έπασχε από κάποια ψυχική διαταραχή, η οποία όμως δεν επηρεάζει το γεγονός της αποδεδειγμένης αγιότητός του, καθώς με το Μαρτύριό του αξιώθηκε τον στέφανο της ουράνιας Βασιλείας.

Το πέμπτο κείμενο ανήκει στον κύριο Αντώνιο Παναγιώτου, καθηγητή Βυζαντινής φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η εισήγησή του είχε ως θέμα: «Ο Άγιος Νεομάρτυς Αγγελής ως φορεύς του πνεύματος της Εθνικής Αντιστάσεως του υπόδουλου Γένους». Η εισήγηση ξεκινάει με παράθεση αποσπάσματος από κείμενο του Πατριάρχου Γενναδίου Σχολαρίου για τους πρώτους Νεομάρτυρες. Οι Νεομάρτυρες, όπως ο Άγιος Αγγελής, ανέλαβαν ίσως το μεγαλύτερο μερίδιο της Εθνικής Αντιστάσεως του Γένους έναντι του Τούρκου κατακτητή. Ακολουθεί μία συνοπτική παρουσίαση των τραγικών συνθηκών διαβιώσεως που είχε επιβάλει η Τουρκοκρατία στους υπόδουλους Έλληνες. Με στήριγμά του την Εκκλησία και την πίστη στον Χριστό ο υπόδουλος ελληνισμός

στα ζοφερά χρόνια της Τουρκοκρατίας αρχίζει να καλλιεργεί την Εθνική Ιδέα, δηλαδή την ανασύσταση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Όπως τονίζει ο κ. Παναγιώτου, η Εκκλησία ρύθμιζε την πνευματική και εθνική ζωή του Γένους και είχε να πολεμήσει σε τρία μέτωπα και μάλιστα με σκληρούς εχθρούς: τη δουλεία, το Ισλάμ και την προπαγάνδα των Ρωμαιοκαθολικών. Το Μαρτύριο των Νεομαρτύρων ασκούσε βαθύτατη επίδραση στην ψυχή των υπόδουλων Ελλήνων. Ο Νεομάρτυρας καθίστατο με τη θυσία του παράλληλα και Εθνομάρτυρας. Ακολουθεί η επισήμανση σημαντικών στοιχείων που αφορούν το φαινόμενο των Νεομαρτύρων. Όπως: α) η τιμή των πιστών στα λείψανα των Νεομαρτύρων, β) η ενθάρρυνση προς αυτούς από τις μητέρες τους, γ) η άρνησή τους να δραπετεύσουν, δ) το Νέο Μαρτυρολόγιο του Αγίου Νικοδήμου, ε) το σημαντικό έργο που επιτελούσαν οι πνευματικοί στην περίπτωση των αρνησιθρήσκων, που μετανοούσαν και επιθυμούσαν να μαρτυρήσουν. Οι Νεομάρτυρες ωφέλησαν πολλαπλώς τους σκλαβωμένους Έλληνες με τη θυσία τους και στο θέμα της Ορθοδόξου πίστεως και στο ζήτημα της απελευθερώσεως της Πατρίδος. Η εισήγηση τελειώνει με αναφορές στους Νεομάρτυρες της Μικρασιατικής καταστροφής και στο πνευματικό και Εθνικό χρέος που έχουμε σ’ αυτούς, το οποίο κατά μεγάλο μέρος έχει παραμεληθεί.

Η έκτη εισήγηση ανήκει στη δρ. Βυζαντινής φιλολογίας, Μυρσίνη Αναγνώστου, και έχει ως θέμα: «Ο Όσιος Νικηφόρος ο Χίος: Ο βιογράφος του Αγίου Αγγελή». Οι πρώτες σελίδες της εισηγήσεως αποτελούν μία συνοπτική παρουσίαση των βασικοτέρων από τα βιογραφικά στοιχεία του βίου του Οσίου Νικηφόρου. Όμως το κυριότερο μέρος της εισηγήσεως, όπως μαρτυρεί και ο τίτλος της επικεντρώνεται στην ενασχόληση του Οσίου Νικηφόρου με τη σύνταξη αγιολογικών έργων και ειδικότερα του βίου του Νεομάρτυρος Αγγελή. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε δύο βασικά προσόντα του Αγίου Νικηφόρου, τα οποία τον καθιστούν το ιδανικό πρόσωπο για τη σύνταξη του Μαρτυρίου του Αγίου Αγγελή. Ο Χίος Όσιος αφενός υπήρξε αλείπτης ανθρώπων που αρνήθηκαν τον Χριστό και προσχώρησαν στο Ισλάμ, αλλά κατόπιν μετανόησαν και ποθούσαν το μαρτύριο, όπως δηλαδή συνέβη και στην περίπτωση του Αργείου Νεομάρτυρα. Αφετέρου υπήρξε αυτήκοος μάρτυρας της ομολογίας του Νεομάρτυρα Αγγελή και της θερμής του πίστης στον Χριστό. Όλα αυτά εξασφαλίζουν την ποιότητα των γραφομένων και την αυθεντικότητά τους. Για δε τον πρότερο βίο του Αγίου, ο Όσιος επικαλείται μαρτυρίες αξιόπιστων ανθρώπων, προκειμένου να διασφαλίσει την αντικειμενικότητα των όσων θα γράψει. Ειδική αναφορά γίνεται στην περίπτωση της ενστάσεως τού εάν ένας πρώην αρνησίθρησκος, που αξιώνεται μαρτυρικού θανάτου, είναι ισότιμος με τους υπόλοιπους Μάρτυρες. Με την παράθεση θεολογικής τεκμηρίωσης καταρρίπτεται η παραπάνω αμφισβήτηση. Η εισήγηση

κατακλείεται με αναφορές στη λογοτεχνική επιδεξιότητα, την καλλιέπεια και την ευαισθησία με τις οποίες ο Όσιος Νικηφόρος έχει προβεί στη σύνταξη του Βίου του Αγίου Νεομάρτυρος, αλλά και όλων των άλλων Βίων που εκπόνησε.

Η έβδομη και τελευταία εισήγηση είναι αυτή του κ. Μιχαήλ Στρουμπάκη, επίκουρου καθηγητή Ιστορικής Βυζαντινής Μουσικολογίας της Πατριαρχικής Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Κρήτης, με θέμα: «Μουσικολογικές – μορφολογικές παρατηρήσεις στην Ακολουθία του Αγίου Νεομάρτυρος Αγγελή». Ασχολείται με τις ηχολογικές επιλογές του Οσίου Νικηφόρου – ο οποίος και συνέταξε την Ακολουθία του Αγίου όπως έχουμε προαναφέρει – για τη μουσική επένδυση των ύμνων και την ανίχνευση του βαθύτερου κριτηρίου που τον οδήγησε σ’ αυτές. Παραθέτει ένα διάγραμμα με τα ψαλτέα μέρη της Ακολουθίας του Αγίου, όπως αυτή είναι καταχωρισμένη στο δεύτερο μέρος του Νέου Χιακού Λειμωναρίου, καθώς και τις παρατηρήσεις του σχετικά με την επίλυση του θέματος της απουσίας μικρού Εσπερινού για την περίπτωση της τέλεσης Αγρυπνίας. Εν συνεχεία στις αισθητικές – μορφολογικές – μουσικολογικές παρατηρήσεις του επισημαίνει ότι η προσεκτική εξέταση της Ακολουθίας του Αγίου Αγγελή – παρά τη φαινομενική ομοιότητά της με τις Ακολουθίες της Αγίας Βαρβάρας και του Νεομάρτυρος Δημητρίου του Πελοποννησίου – αποδεικνύει την πρωτοτυπία και ιδιαιτερότητά της με τον κατά περίπτωση συνδυασμό των ήχων και την εναλλαγή τους. Με αυτό τον τρόπο εκφράζονται μελωδικά από την τονική διελκυστίνδα του Κυρίου (Β΄ήχου) και του Πλαγίου (πλ. Δ΄)τόσο οι ταραχώδεις διακυμάνσεις του βίου του, όσο και ο θρίαμβος του μάρτυρος και η πρεσβεία του για την στρατευομένη επί γης Εκκλησία του Χριστού. Τέλος τονίζει ότι ο Όσιος Νικηφόρος δεν επέλεξε τυχαία τους συγκεκριμένους ήχους και τους συνδυασμούς τους, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από πρωτοτυπία με σκοπό να εκφράσουν με εύληπτο τρόπο στους ακροατές πιστούς τα ιδιαίτερα στοιχεία της ζωής του μάρτυρα. Η εισήγησή του κατακλείεται με την παράθεση κειμένων μελοποιημένων των δοξαστικών των Εσπερίων, Αποστίχων και Αίνων, τα οποία μελοποιήθηκαν από τον κ. Μιχ. Στρουμπάκη, καθώς και το Απολυτίκιο του Αγίου Αγγελή, το οποίο τονίσθηκε από τον ίδιο.

Η καλαίσθητη αυτή έκδοση των «Πρακτικών της Επιστημονικής Ημερίδος, επί τη συμπληρώσει 200 ετών από του μαρτυρίου του Αγίου Νεομάρτυρος Αγγελή του Αργείου του εν Χίω αθλήσαντος», μάς παρακινεί να συγχαρούμε όλους τους προαναφερθέντες συντελεστές της, οι οποίοι συνδυάζοντας τον θεολογικό με τον επιστημονικό λόγο, επιδεικνύοντας ζήλο, αλλά και καταβάλλοντας κόπο και δαπανώντας χρόνο, παρέδωσαν στα χέρια της Χιακής Εκκλησίας και όλου του Ορθοδόξου κόσμου ένα τέτοιο εκλεκτό θεολογικό έργο. Ένα βιβλίο έγκυρο, όσο και ενδιαφέρον και συνάμα πνευματικά ωφέλιμο για όλους τους φιλοάγιους,

φιλομάρτυρες και φιλακόλουθους πιστούς, το οποίο ευχόμασθε και ευελπιστούμε να συγκαταλεχθεί στα ράφια όσο των δυνατόν περισσοτέρων βιβλιοθηκών, σε βαθμό, που λίαν συντόμως να απαιτηθεί η επανέκδοση του. Η χάρη του Αγίου Νεομάρτυρος Αγγελή και οι πρεσβείες του προς τον Τριαδικό Θεό ας σκεπάζουν το νησί της Χίου και ολόκληρη την Ελλάδα μας.»

Ο κ. Αφενδούλης είπεν:

«Αποτελεί ιδιαίτερη χαρά και τιμή μου να συμμετέχω ως ιατρός σε αυτή την εκδήλωση στην μνήμη του Ιατρού Αγίου Αγγελή. Θέλω να ευχαριστήσω θερμά τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Χίου, Ψαρών και Οινουσσών κ. Μάρκο για την ιδιαίτερα τιμητική αυτή πρόσκληση και να παραθέσω την ομιλία μου με τίτλο:

ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ: ΔΥΟ ΕΥΘΕΙΕΣ ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ Ή ΤΕΜΝΟΥΣΕΣ..;

Ποιος από εμάς δεν έχει ακούσει φράσεις όπως ότι η Εκκλησία είναι αντίθετη με την Ιατρική και την Επιστήμη γενικότερα, << Πίστευε και μη ερεύνα..>>, πολλοί μεγάλοι γιατροί είναι άθεοι και πολλά άλλα. Και ως σκεπτικιστής και βέβαια γιατρός και άρα επιστήμων διερωτώμαι πως γίνεται να προβάλλεται μια τόσο μεγάλη αντίθεση και παράλληλα η Εκκλησία να έχει τόσους πολλούς αναγνωρισμένους Ιατρούς Αγίους, όπως ο Άγιος Λουκάς, οι Άγιοι Ανάργυροι και τόσοι άλλοι. Ένας από αυτούς είναι και ο Άγιος Νεομάρτυρας Αγγελής ο Αργείος ο εν Χίω αθλήσας. Ο Άγιος Αγγελής, μαρτύρησε στο νησί μας το 1813 και προς τιμήν των 200 ετών από το μαρτύριο του διοργανώθηκε από την Ιερά Μητρόπολη Χίου Ψαρών και Οινουσσών τον Σεπτέμβριο του 2013 Επιστημονική Ημερίδα με συμμετοχή έγκριτων ανθρώπων της Πίστης , της Διανόησης και της Ιατρικής. Μάλιστα το 2020 τα πρακτικά της ημερίδας εκδόθηκαν σε έντυπη μορφή. Κάνοντας μια σύντομη μνεία στον βίο του Αγίου Αγγελή με βάση τις αναφορές του Όσιου Νικηφόρου του Χίου θα αναφέρω ότι γεννήθηκε στο Άργος της Πελοποννήσου και έζησε στο Κουσάντασι όπου ασκούσε την εμπειρική Ιατρική. Οι καταγραφές τον χαρακτηρίζουν ως έναν ήσυχο και ευλαβή άνθρωπο, αλλά και θερμό υποστηρικτή της ευσέβειας. Ένα αξιοσημείωτο γεγονός του βίου του αποτελεί η μονομαχία του με κάποιον Γάλλο άθεο ο οποίος προσέβαλλε την πίστη του, στην οποία μάλιστα προσήλθε άοπλος έναντι του πάνοπλου Γάλλου προσπαθώντας να αποδείξει ότι με όπλο την Πίστη του θα κέρδιζε την μάχη υπερασπιζόμενος τις πεποιθήσεις του. Ο τελευταίος αποσύρεται από την μονομαχία και έτσι ο Αγγελής χρίζεται νικητής. Μετά από αυτό το γεγονός η συμπεριφορά του αλλάζει και ο ίδιος κλείνεται στον εαυτό του, παραμελεί την άσκηση της ιατρικής και την κοινωνική ζωή και χαρακτηριστικά όπως τονίζεται

δεν ασχολείται ούτε με την σίτιση του. Μάλιστα στην προσπάθεια του να μαρτυρήσει για την πίστη του έφτασε στο σημείο να την απαρνηθεί φαινομενικά και να τουρκέψει , κάνοντας διάφορες αλλοπρόσαλλές πράξεις. Έτσι οι Τούρκοι τον έστειλαν στην Χίο , όπου συνέχισε να έχει την ίδια συμπεριφορά και να είναι προσβλητικός και συχνά βίαιος απέναντι στους τελευταίους. Ο Αγγελής συνειδητοποιώντας το λάθος του απαρνήθηκε τους Τούρκους και ξύρισε την γενειάδα του σε μία συμβολική πράξη ασπασμού των Χριστιανικών καταβολών του. Με κατάνυξη και προσευχή είχε εισέλθει στον πραγματικό και Θείο δρόμο του μαρτυρίου. Και όντως μετά από έξι μήνες παραμονής του στο νησί μας, συνελήφθη από τους Τούρκους, βασανίστηκε για την πίστη του και τελικά αποκεφαλίσθηκε στην πλατεία Βουνακίουτο Δεκέμβριο του 1813 , φθάνοντας τελικά στο Μαρτυριό του. Μάλιστα λόγω της επίδειξης θρησκευτικής λατρείας από τους συνανθρώπους του, οι Τούρκοι έριξαν το λείψανο του στην θάλασσα.

Ως ιατρός και εγώ διαβάζοντας τα πρακτικά θα σχολιάσω τις απόψεις δυο έγκριτων συναδέλφων. Ο πρώτος είναι ο κ. Ανδρέας Μιχαηλίδης, καθηγητής Ιστορίας της Ιατρικής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, με τον οποίο μοιράζομαι το ίδιο ερώτημα : Άραγε, τι μπορεί να συνεισφέρει μία ιατρική ματιά στην προσέγγιση μίας μεγάλης προσωπικότητας της πίστεως, όπως ο Άγιος Αγγελής, η οποία κατετάγη στον χορό των Αγίων..; Μπορεί να συνεισφέρει πολλά δεδομένου ότι ο Αγγελής χαρακτηρίσθηκε στις αναφορές ως ψυχικά ασθενής. Ο κ. Μιχαηλίδης προσπαθώντας να διακρίνει τελικά αν επρόκειτο περί ψυχικής νόσου ή της δια Χριστόν Σαλότητος καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ανεξάρτητα από την στενότερη έννοια της κατηγοριοποίησης, ο άγιος Αγγελής βίωσε κάποια μορφή ψυχικής νόσου ή μετατραυματικού στρές την οποία αναγνώρισε και τελικά ο Θεός που θέλει όλους να τους σώσει τον αξίωσε με αυτό που ο ίδιος τόσο ποθούσε.. το μαρτύριο και την αγιοποίηση του. Αυτήν την τελευταία έννοια της δια Χριστόν σαλότητας αναλύει με εξαιρετικό τρόπο στην εισήγησή του ο π. Αδαμαντιος Αυγουστίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής στην Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και Ψυχίατρος, ο οποίος την ορίζει ως ένα χάρισμα, μια <<εκκούσια μωρία>> των πεφωτισμένων ανθρώπων που τους οδηγεί προς την αγιοποίηση επιβεβαιώνοντας και την ρήση του Αποστόλου Παύλου ότι << ο Θεός τα μωρά εξελέξατο, ίνα τους σοφούς καταισχύνη>>. Έτσι λοιπόν, οι δια Χριστόν σαλοί είναι άνθρωποι με πλήρη ενσυναίσθηση και επίγνωση της πραγματικότητας οι οποίοι επιλέγουν να παριστάνουν τους σαλούς φθάνοντας σε μια ακραία μορφή ταπείνωσης πάντα με εμπιστοσύνη στην αγάπη του Χριστού. Διακρίνεται έτσι λοιπόν από την ψυχική νόσο που ενέχει την απώλεια της ενσυναίσθησης και πολλές φορές της επαφής με την πραγματικότητα. Διακρίνεται επιπλέον, και από την συνειδητή προβολή τρέλας με ιδιοτελείς σκοπούς που ικανοποιούν την

αυτοπροβολή ή την άσκηση βίας στο όνομα της θρησκείας. Πρόκειται για μια κατάσταση μεγάλης πνευματικότητας που μέσα από το θείο χάρισμα με τρόπο ρηξικέλευθο μετατρέπουν την εγκόσμια ζωή σε ζωή αρετής, αθανασίας και αφθαρσίας. Έτσι άλλωστε έπραξε και ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός ο οποίος έφθασε στην ακραία μορφή ταπείνωσης και στον θάνατο προκειμένου να σώσει τον άνθρωπο. Καταληκτικά λοιπόν τονίζεται ότι ο Άγιος Αγγελής είναι ένα ενδιάμεσο παράδειγμα ψυχικής κατάστασης που πρέπει να κρίνεται με τα στοιχεία της εποχής του ο οποίος τελικά με πλήρη συναίσθηση μαρτύρησε για την Πίστη του και αγιοποιήθηκε. Εξάλλου η ζωή όπως λέμε στην καθομιλουμένη θέλει και λίγη τρέλα, και δεν είναι τυχαίο ότι άνθρωποι που διέπρεψαν σε διάφορους τομείς της επιστήμης και της κοινωνίας είχαν κάποια μορφή ψυχικής νόσου. Φαίνεται λοιπόν μέσα από τα σχόλια των δύο ομιλητών πόσο αρμονικά συγκεράστηκαν η Ιατρική με την θρησκεία και την Θεολογία με σκοπό την ερμηνεία του βίου ενός Αγίου-ιατρού, του Αγίου Αγγελή.

Επανερχόμενος λοιπόν στο αρχικό κομμάτι της ομιλίας μου για την σχέση της Εκκλησίας με την Ιατρική θα πω πως όχι μόνο ανεξάρτητες δεν είναι αλλά είναι δύο έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες. Από την σκοπιά του ιατρού τονίζω πως όσο περισσότερο μελετάμε το ανθρώπινο σώμα, τόσο περισσότερο ανακαλύπτουμε την τελειότητα και την αρμονία με την οποία είναι φτιαγμένο, και κατανοούμε ότι κανένας άλλος δεν θα μπορούσε να δημιουργήσει κάτι τόσο τέλειο πάρα μόνο μία ανώτερη και τέλεια οντότητα όπως ο Θεός. Επιπλέον, εμείς οι γιατροί έχουμε την ευλογία να δίνουμε την ενδεδειγμένη θεραπεία για τις διάφορες νόσους στους ασθενείς μας, ωστόσο δεν ανταποκρίνονται όλοι με τον ίδιο τρόπο. Κάποιο πάνε καλά και κάποιοι όχι. Και όπως λέμε για τους ογκολογικούς ασθενείς αυτοί που έχουν ψυχική δύναμη και άρα πίστη είναι αυτοί που συνήθως έχουν καλή ανταπόκριση στην θεραπεία. Και βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε τις περιπτώσεις εκείνες που εμείς οι γιατροί χαρακτηρίζουμε ως ιατρικά θαύματα, όπου ίσως η Θεϊκή παρέμβαση είναι αυτή που παραβλέπει τους κανόνες της φύσης και κάνει καλά τον ασθενή μας.

Όσον αφορά στην εκκλησιαστική προσέγγιση, όπως πολύ ωραία έχει επισημάνει ο Μητροπολίτης Χίου ήδη από την Παλαιά Διαθήκη και το κείμενο << Σοφία Σειραχ>> τονίζεται ότι ο Θεός εχάρισε στους ανθρώπους τα φάρμακα και ο πιστός άνθρωπος δεν τα αποστρέφεται. Και έτσι ήδη από την αρχαιότητα και τις πρώτες μορφές λατρείας ή ιατρική θεωρείται μαγεία και στην εποχή του Ιπποκράτη το Ιερατείο αναπτύσσει ιατρικές δραστηριότητες, φθάνοντας στον Χριστό και την διδασκαλία του που προβάλλει τον άνθρωπο ως ψυχή και σώμα θεμελιώνοντας έτσι την έννοια της ιατρικής επιστήμης. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος κήρυττε πολύ σωστά πως κάθε μέλος της κοινότητας είχε ένα συγκεκριμένο

χάρισμα το οποίο όφειλε να χρησιμοποιεί για την ευημερία των συμπολιτών του, με τους ιατρούς να κατέχουν εξέχουσα θέση δεδομένου ότι ήταν προικισμένοι με την δυνατότητα να θεραπεύουν τον πόνο. Ο Αρχιεπίσκοπος Γεώργιος Κωνιάτης τον 13ο αιώνα θεωρούσε την ιατρική ως την ύψιστη μορφή φιλανθρωπίας. Ο Ευαγγελιστής Λουκάς ήταν μαθητής και ταυτόχρονα γιατρός του Αποστόλου Παύλου. Ο άγιος Νεκτάριος , ένας από τους τελευταίους μεγάλους αγίους πέθανε μέσα στο Αρεταίειο Νοσοκομείο, υπό την φροντίδα των ιατρών. Και βέβαια, ο όρκος του Ιπποκράτη που δίνει κάθε γιατρός έχει πολλά κοινά στοιχεία με την διδασκαλία του Χριστιανισμού. Αυτά είναι μερικά παραδείγματα που αναδεικνύουν περίτρανα πως η Εκκλησία όχι μόνο δεν κατακρίνει την ιατρική, αλλά την θεωρεί μία αρετή, ένα χάρισμα και ένα δώρο του Θεού προς τους ανθρώπους. Εξάλλου, η ζωή του ανθρώπου μακριά από τον Παράδεισο έχει ταυτιστεί με την φθορά, την ασθένεια και τον θάνατο, και έτσι ο φιλεύσπλαχνος Θεός έστειλε τους ιατρούς με την φώτιση και το χάρισμα που τους δίνει για να εκφράσουν την φιλανθρωπία του, να γιατρέψουν τις ασθένειες και να απαλύνουν τον ανθρώπινο πόνο. Κάθε νίκη απέναντι στην ασθένεια και στον θάνατο είναι μια μικρή Ανάσταση για τους ανθρώπους μέσα από την οποία μπορούν να έρθουν πιο κοντά στον Θεό, και οι γιατροί τους που τους βοηθούν να το πετύχουν αυτό έχουν την ευλογία της θεραπείας και της φιλανθρωπίας που ο Ίδιος ο Δημιουργός απλόχερα τους χάρισε.

Έτσι λοιπόν Ιατρική και Εκκλησία είναι δύο ευθείες τέμνουσες και όχι παράλληλες όπως μερικοί προσπαθούν με δόλο να προβάλλουν δημιουργώντας πλάνες. << Πίστευε μετ’ ερεύνης>> λέει η Εκκλησία μας καθώς όσο πιο πολύ κατανοείς τον κόσμο τόσο πιο κοντά φθάνεις στον Δημιουργό του. Το σημείο τομής λοιπόν ιατρικής και εκκλησίας δεν είναι άλλο από τον άνθρωπο, μία σύνθετη ψυχοσωματική οντότητα φτιαγμένη κατ εικόνα και καθομοίωσιν του Θεού και την αγάπη του τελευταίου για αυτόν. Και αν η Ιατρική τελείται στα Νοσοκομεία με στόχο την ίαση του σώματος η Εκκλησία είναι το Νοσοκομείο της ψυχής που στόχο έχει την σωτηρία της και την επανένωση με τον Θεό. Και κάπου εδώ αναδύεται και ο κλάδος της Ψυχιατρικής που αποτελεί την προσπάθεια της Ιατρικής να κατανοήσει την ψυχική και ψυχοσωματική οντότητα του ανθρώπου και να θεραπεύσει τα νοσήματα της ψυχής καθώς φθάνει στο εκκλησιαστικό κήρυγμα ότι ο άνθρωπος είναι ψυχή τε και σώματι. Έτσι λοιπόν προσπαθεί να βοηθήσει τους ανθρώπους που έχουν νοσήματα της ψυχής να κατανοήσουν την νόσο τους, να φέρει ξανά στην πραγματικότητα τους νεώτερους “Αγγελήδες”, και να τους ανοίξει και πάλι τον δρόμο προς την αρετή και την αγιότητα.

Ως γιατρός λοιπόν θέλω να εκφράσω την ιδιαίτερη τιμή και χαρά που αισθάνομαι για το θείο δώρο που μου δόθηκε ώστε να μπορώ να γιατρεύω τους συνανθρώπους μου και με ανιδιοτέλεια να μοιράζομαι αυτό που η Εκκλησία ονομάζει χάρισμα μαζί

τους. Και δεν μπορώ παρά να πω ότι όσο πιο πολύ εμβαθύνω στην Ιατρική και τον Άνθρωπο τόσο πιο κοντά αισθάνομαι ότι έρχομαι προς τον Θεό.

Κλείνοντας, και για να αναφερθώ και στην σύγχρονη μάχη που δίνει η ανθρωπότητα και η ιατρική ενάντια στον κορωνοϊό είναι μεγάλη η χαρά μου που η Μητρόπολη της Χίου βρίσκεται από την αρχή δίπλα στους γιατρούς και στηρίζει το έργο μας, τις ιατρικές πράξεις και τον εμβολιασμό που είναι το όπλο που εξασφάλισε σύσσωμη η ιατρική κοινότητα με την φώτιση του Θεού στην μάχη αυτή. Οτιδήποτε άλλο θα αποτελούσε πλάνη ή δοξασία, δεδομένου ότι όπως τονίσθηκε και παραπάνω Ιατρική και Εκκλησία είναι δύο έννοιες στενά συνδεδεμένες και ευλογημένες από τον Θεό και επομένως η Εκκλησία μας όντας πάντα συνδεδεμένη με την κοινωνική πραγματικότητα νουθετεί τους πιστούς ώστε να καταφεύγουν και να εμπιστεύονται τους ιατρούς στις δύσκολες αυτές στιγμές.

<< Τίμα ιατρόν..και γάρ αυτόν έκτισε Κύριος..>>

200 ΧΡΟΝΙΑ
ΝΟΣΤΙΜΟΝ
ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥ
ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ
«Τίποτ', άρχόντοι, δέν φελ
ΝΟΣΤΙΟΝ & ΟΙΝΟΓΣΟΝ
«ιβράβι»

ΒΥΖΑΝΤΙΟ

«Τίποτ', ἀρχόντοι, δέν φελᾶ, μονάχα τό χαράβι»
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

1821-2021 • 200 ΧΡΟΝΙΑ
ΒΥΖΑΝΤΙΟ

1821-2021 • 200 ΧΡΟΝΙΑ
ΒΥΖΑΝΤΙΟ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟ
«Τίποτ', ἀχά
ΝΟΣΤΑΛΓΙΟ
«Ἰδρώτα τό

1821-2021 • 200 ΧΡΟΝΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ